

Uit

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Kvalitetsreformens konsekvenser – adjektivsyke eller gjennomgripende endringer av arkeologiutdanningen?

Gørill Nilsen

Førsteamanuensis

Institutt for arkeologi og sosialantropologi

Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning

Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet

9037 Tromsø

gorill.nilsen@uit.no

Noen lett synlige endringer de siste årene

Fra cand. mag., cand. philol. og dr. art
til bachelor, master og ph.d.

Fra vekttall (20)
til studiepoeng (60) i tråd (European Credit Transfer System)

Fra bare vitnemål
til vitnemål og Diploma Supplement (international transparency)

Hvorfor disse endringene?

Bologna-prosessen er betegnelsen på en serie ministermøter og erklæringer knyttet til utdanningsreformer i Europa. Per i dag har Norge og 48 andre land sluttet seg til denne reformen.

Bakgrunnen for prosessen var erkjennelsen av at utdanningssystemene i europeiske land har vært svært ulike, noe som har vært et hinder for mobilitet på tvers av grenser.

Satsningsområder i årene fremover

Mobilitet, kvalitet og arbeidslivsrelevans.

Mål

Gjennom reformen skal europeiske utdanningsinstitusjoner fremstå som slagkraftige og attraktive sammenlignet med utdanningsinstitusjoner i andre deler av verden samt sikre tilstrømming av høyt kvalifisert arbeidskraft inn i et marked der det er behov for utvikling og entreprenørskap.

http://ec.europa.eu/education/policy/higher-education/bologna-process_en.htm

The European Qualification Framework for lifelong learning

RECOMMENDATIONS

EUROPEAN PARLIAMENT

COUNCIL

RECOMMENDATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL

of 23 April 2008

on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning

(Text with EEA relevance)

(2008/C 111/01)

knowledge

skills

competence

Level 6 (**) The learning outcomes relevant to Level 6 are	advanced knowledge of a field of work or study, involving a critical understanding of theories and principles	advanced skills, demonstrating mastery and innovation, required to solve complex and unpredictable problems in a specialised field of work or study	manage complex technical or professional activities or projects, taking responsibility for decision-making in unpredictable work or study contexts take responsibility for managing professional development of individuals and groups
Level 7 (***) The learning outcomes relevant to Level 7 are	highly specialised knowledge, some of which is at the forefront of knowledge in a field of work or study, as the basis for original thinking and/or research critical awareness of knowledge issues in a field and at the interface between different fields	specialised problem-solving skills required in research and/or innovation in order to develop new knowledge and procedures and to integrate knowledge from different fields	manage and transform work or study contexts that are complex, unpredictable and require new strategic approaches take responsibility for contributing to professional knowledge and practice and/or for reviewing the strategic performance of teams
Level 8 (****) The learning outcomes relevant to Level 8 are	knowledge at the most advanced frontier of a field of work or study and at the interface between fields	the most advanced and specialised skills and techniques, including synthesis and evaluation, required to solve critical problems in research and/or innovation and to extend and redefine existing knowledge or professional practice	demonstrate substantial authority, innovation, autonomy, scholarly and professional integrity and sustained commitment to the development of new ideas or processes at the forefront of work or study contexts including research

Advanced knowledge -> Highly specialised knowledge -> Knowledge at the most advanced frontier

Norsk respons på prosessene (rekommandasjon)

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR)

Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 15. desember 2011

- St. meld. nr. 27 (2000-2001): *Gjør din plikt – krev din rett. Kvalitetsreform av høyere utdanning*
- Endring av lover og forskrifter
 - Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning
 - Kapittel 7: Akkreditering av studier: Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket: Implementert innen utgangen av 2012
 - Lov om universitet og høyskoler
 - Kapittel 2: NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

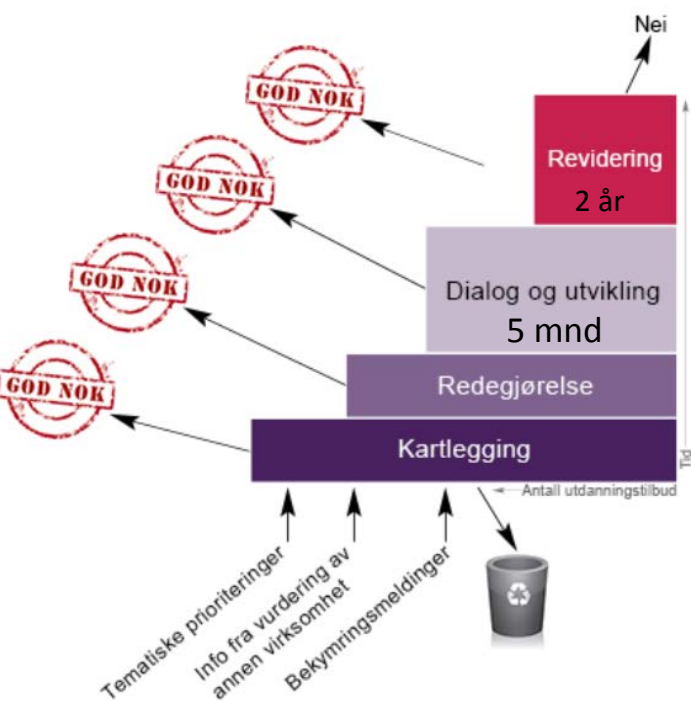
Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket (NKR) – noen smakebiter

Nivå	Kunnskap	Ferdigheter	Generell kompetanse
6 (Bachelor)	har bred kunnskap om sentrale temaer, teorier, problemstillinger, prosesser, verktøy og metoder innenfor fagområdet	kan anvende faglig kunnskap og relevante resultater fra forsknings- og utviklingsarbeid på praktiske og teoretiske problemstillinger og treffe begrunnede valg	har innsikt i relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger
7 (Master)	har avansert kunnskap innenfor fagområdet og spesialisert innsikt i et avgrenset område	kan analysere og forholde seg kritisk til ulike informasjonskilder og anvende disse til å strukturere og formulere faglige resonneringer	kan analysere relevante fag-, yrkes- og forskningsetiske problemstillinger
8 (ph.d.)	er i kunnskapsfronten innenfor sitt fagområde og behersker fagområdets vitenskapsteori og/eller kunstneriske problemstillinger og metoder	kan formulere problemstillinger for, planlegge og gjennomføre forskning og faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid	kan identifisere nye relevante etiske problemstillinger og utøve sin forskning med faglig integritet

BA: 3-4 kulepunktrekker MA: 4-5 kulepunktrekker Ph.d.: 3-5 kulepunktrekker

Jo høyere nivå, jo mer «avansert» adjektiv

NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

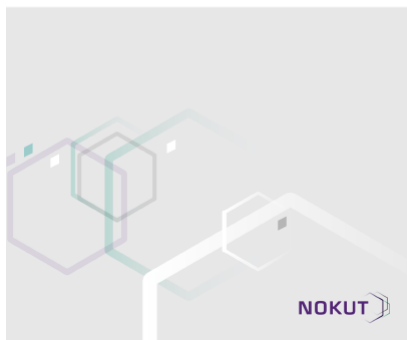

- For å sikre at kvaliteten i norsk høyere utdanning er tilfredsstillende, samt bidra til **kvalitetsutvikling**, kan NOKUT på fritt grunnlag føre tilsyn med **alle** eksisterende studietilbud ved universitet og høyskoler
- Kontroll med at intensjonene i lover og forskrifter følges opp, **for så vidt ikke faglig innhold**. Universitets faglige “selvautonomien” sikres gjennom universitet og høyskolelovens § 1-5 om faglig frihet og ansvar
- 2012-2014: Tilsyn med 60 mastergradsstudier innen historisk-filosofiske fag
- 25 «god nok» og 31 «følges opp» etter dialog og utvikling. 4 til revisjon.

- Om ikke «god nok» etter revisjon kan NOKUTs styre trekke akkreditering, også til selvakkrediterende universitet
- Det blir mer tilsyn. Jmfr. Solbergregjeringens plattform skal de: «Styrke NOKUTs arbeid med å heve kvaliteten i utdanningen og i institusjonene»

Noen av NOKUTs fokusområder – i tråd med Bologna-prosessens satsningsområder

Tilsyn med mastergradsstudier i
historisk-filosofiske fag
Rapport fra tilsyn gjennomført 2012–2014
Mai 2014

- **Læringsutbyttebeskrivelser:**

Beskrivelsene av studentenes kunnskap, ferdigheter og kompetanse etter endt mastergrad må være i tråd med nivå 7 i NKR

- **Studiets relevans for arbeidsliv og videre studier:**

Studietilsynsforskriftens § 7-2 (4): alle studier må ha en tydelig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

Beskrivelsene kan ikke være generelle.

Relevansen må underbygges f. eks. gjennom henvisninger til kandidatundersøkelser eller andre konkrete kartlegginger for at arbeidslivsrelevansen ble vurdert som beskrevet godt nok.

Studentenes arbeidsomfang:

- Arbeidsomfanget for heltidsstudenter må være i tråd med studietilsynsforskriften § 7-2 sin norm på 1500 til 1800 timer per år for heltidsstudenter.

Resultat fra tilsynet – Læringsutbyttebeskrivelser

- Det går ikke an å «sminke» seg til rett nivå ved å bruke rette, «avanserte» adjektiv:
 - For å bli nivå 7 må det bygge på noe konkret fra nivå 6
 - Størst trøbbel for de tverrfaglige mastrene
 - Tilsynet denne gang på programnivå, men logikken med å bygge nivå på nivå skal også gjenspeiles innenfor emnene som utgjør graden, evalueringsformen/eksamen skal være av en art som gjør det mulig å vurdere kandidatens grad av læringsutbytteoppnåelse (les: karakter)

Resultat fra tilsynet – Læringsutbyttebeskrivelser

- Læringsutbyttebeskrivelsene skal ikke være en kopi av den generiske fra NKR. Arbeidsgivere skal kunne se hva som skiller den ene kandidaten fra den andre.
- Eksempler som er «nesten generiske»:
 - Tromsø: «ha inngående kunnskap om arkeologiens vitenskapelige teorier og metoder»
 - Bergen: «god innsikt i arkeologisk problemformulering, teoridanning og forskningsmetode»
 - Oslo: «avansert kunnskap om metoder og teorier som benyttes i utgraving og studium av arkeologisk materiale»
 - NTNU: «avansert kunnskap om arkeologifagets utvikling, teoretiske rammeverk, analysemåter og feltmetoder»

<http://uit.no/Content/361311/Studieplan%20MA-ARK%20fra%202014.pdf>

<http://www.uib.no/studieprogram/MAHF-ARK/plan>

<http://www.uio.no/studier/program/arkeologi-konservering-master/studieretninger/arkeologi/hva-lerer-du/>

<http://www.ntnu.no/studier/mark/laringsmal>

Resultat fra tilsynet – Læringsutbyttebeskrivelser

Arkeologi har et dilemma. Faget er internasjonalt og har i stor grad felles teorier og metoder. En bred beskrivelse er en fordel for kandidater for eksempel i internasjonal konkurranse.

Norske kandidater har likevel en annen kunnskap enn det for eksempel en fra Estland, Hellas eller Polen har.

Spor av en mer konkret læringsutbyttebeskrivelse fra NTNU:
«bred kunnskap om **norsk** natur- og kulturhistorie»

<http://www.ntnu.no/studier/mark/laringsmal>

Resultat fra tilsynet – Studiets relevans for arbeidsliv og videre studier

- Studiet skal ha relevans for arbeidslivet – er vi der i dag?
- Resultat fra kartlegging Tine Schenck (2014) viser at arbeidslivet etterspør mer kompetanse innen:
 - Databaser
 - GIS
 - Innmåling
 - Lover og forskrifter knyttet til kulturminnevern
- Arkeologiutdannelsen versus felterfaring fra forvaltningsoppdrag
 - Ledelse kan ikke beskrives som en kompetanse etter utdanningen om ingen kurs har dette som tema
 - I praksis havner ferdige kandidater og innen prosjekt- og museumsledelse: er det mulig å få et mer formalisert samarbeid mellom forvaltningsorganer og utdanningsinstitusjoner?

Resultat fra tilsynet – Studentenes arbeidsomfang

- Helårsstudier normert til 1500 til 1800 timer per år

Snitt historisk-filosofiske fag:

1625 timer, 1417 timer selvstudium, 170 timer tilrettelagt undervisning

Studenter bruker få timer på selvstudium:

Læringsmiljøundersøkelsen 2011 UiT: HSL-fag: snitt 20 timer til sammen per uke, halvparten av forventning om 40 timer

Studiebarometeret:

Oslo: 34,2 timer selvstudium arkeologi master

NTNU: 24,2 timer selvstudium arkeologi master

Hvem har ansvar for at normen om 1500 til 1800 timer per år oppfylles?

Studentene : *Gjør din plikt*

Mer tilrettelagt undervisning: *Krev din rett*

Andre prosesser som peker i retning av mindre «generisk» arkeologi

- Fra SAK til SAKS
 - Rød-grønn regjering: Samarbeid - **Arbeidsdeling** - Konsentrasjon
 - Blå-blå regjering: Samarbeid – **Arbeidsdeling** - Konsentrasjon-Sammenslåing
- Solbergregjeringen vil jmf. Regjeringsplattformen:
 - utvikle «flere verdensledende universitetsmiljøer».
 - Er det mulig uten klar spissing av faglige profiler?
- Spørsmål fra Kunnskapsdepartementet på UHR-konferansen 13. mai 2014 til universitet og høyskoler: Små universitetsfag:
 - Hvilke grep kan stimulere til mer arbeidsdeling i små fag mellom de eldste universitetene?
 - Er det mulig å tenke seg mer nordisk samarbeid og arbeidsdeling i små fag?

<http://www.hoyre.no/filestore/Filer/Politikkdokumenter/plattform.pdf>

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/uh/rapporter_og_planer/pls_sporsmaal_til_uh.pdf

Bologna og andre prosesser - Ikke bare adjektivsyke, men gjennomgripende endringer?

- Økt kvalitet gjennom kontroll (les: NOKUT og også egenkontroll universitet)
- Større fokus på NKR også på lavere nivå enn program
- Mangler jamfør undersøkelser på arbeidslivsrelevans på visse områder og økt fokus på arbeidslivsrelevans -> Ytre krav om endring av utdanningens innhold?
- Mindre «generiske» læringsutbyttebeskrivelser -> stiller krav om spissing og tydeligere arbeidsdeling mellom de universitet som utdanner arkeologer?
- Også spissing av forskning for å bli «verdensledende» -> Kan vi ha fire universitet som utdanner «like» kandidater og satser på forskning på de samme områdene?